

MODERNİTE SÜRECİNDE SERAMİK FORMLAR İLE BİÇİMSEL BAĞLAMDA BENZERLİK GÖSTEREN MİMARİ YAPILAR VE DIŞ CEPHE SERAMİK KAPLAMALAR

Hatice Aybike KARAKURT
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye
aybikeak@nevsehir.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-6437-0412>

Betül AYTEPE SERİNSU
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye
betul.aytepe@nevsehir.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-6853-9219>

<i>Atıf</i>	Karakurt, H., A. ve Aytepe Serinsu, B. (2021). MODERNİTE SÜRECİNDE SERAMİK FORMLAR İLE BİÇİMSEL BAĞLAMDA BENZERLİK GÖSTEREN MİMARİ YAPILAR VE DIŞ CEPHE SERAMİK KAPLAMALAR. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11 (3), 898-921.
-------------	--

ÖZ

Neolitik Çağ'dan günümüze ön plana çıkan seramik sanatı gerek malzeme gerek sanat olarak tarihsel süreçte varlığını her daim sürdürmüştür. Seramik; çağlar boyunca ihtiyaca yönelik kullanım eşyası olarak üretilirken, günümüzde malzeme ve biçimsel özellikleri ile disiplinlerarası birliktelik sağlayan, mimari yapılarda analogik açıdan tasarımlara yansıyan, yapı malzemesi olarak kullanılan, sanatsal üretim sürecinde ön plana çıkan, farklı amaçlarla geleneksel ve ileri teknoloji sınıflandırmasıyla evrensel bir özelliğe sahiptir. Ana hammaddesi toprak olan seramik; teknolojiyle uyumlu, nefes alabilen sağlıklı biyoklimatik özellikleriyle mimaride konfor ve estetiğin bulunduğu temel bir malzemedir. Mimari alanda modernite, günümüz toplumunda ön plana çıkmaya başlamış ve sıra dışı yapıları izleyicilerin önüne çıkarmıştır. Disiplinlerarası etkileşimler, malzeme kombinasyonu, teknoloji gibi birçok etkenin birleşmesiyle, görsel ve plastik sanatların analogik bir yaklaşım ile mimari yapılarda kullanıldığı görülmektedir. Bazı mimarlar günümüz teknolojik olanaklarla beraber etkili ve görkemli tasarım projelerinde, estetik unsurları, alternatif malzemeleri kullanarak, projelerini daha güçlü hale getirmektedirler. Seramik malzeme, yapı elemanı olarak kullanılmaya elverişli olduğundan, projelerde; malzeme, tasarım, teknik, teknolojik birlikteliğin getirdiği olanaklarla, etkili bir ifade aracı olarak mimaride yerini almaktadır. Bu çalışmada ilk olarak modernite kavramı ve mimariye olan yansımaları kuramsal olarak ele alınmıştır. Ardından modernite sürecinde, seramik formlar ile biçimsel bağlamda benzerlik gösteren mimari yapılar örnekler üzerinden incelenmiş ve artistik yüzey özelliklerine sahip olan seramik dış cephe kaplamalarının tasarımsal boyutta binalarda nasıl kullanıldığı araştırılarak örneklerle aktarılmıştır. Bu nitel araştırma sürecinde yenilikçi mimari tasarımların analogik olarak seramik sanatı ile etkileşimi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modernite, Mimari, Seramik, Seramik Dış Cephe Yüzey Kaplama, Analoji

ARCHITECTURAL STRUCTURES THAT HAVE SIMILARITY WITH CERAMIC FORMS IN A FORMAL CONTEXT AND EXTERIOR CERAMIC COATINGS IN THE MODERNITY PERIOD

ABSTRACT

The ceramic art, which has come to the forefront since the Neolithic Age, has always existed in the historical period as both material and art. While ceramics have been produced as an item of use for needs throughout the ages, today it has a universal feature with its traditional and advanced technology classification for different purposes, providing interdisciplinary unity with its material and formal features, reflecting on the designs in terms of analogy in architectural structures, being used as a building material, coming to the forefront in the artistic production process. Ceramic, whose main raw material is clay; is a basic material where comfort and aesthetics meet in architecture with its breathable and healthy bioclimatic properties that are compatible with technology. Modernity in the field of architecture has started to come to the fore in today's society and brought extraordinary structures to the front of the people. This is seen that visual and plastic arts are used in architectural structures with the combination of many factors such as interdisciplinary interactions, material combinations and technology. Some architects make their projects stronger by using aesthetic elements and alternative materials in effective and magnificent design projects with today's technological possibilities. Since the ceramic material is suitable to be used as a structural member, in projects; It takes its place in architecture as an effective means of expression, with the possibilities brought by material, design, technique and technology. In this research, firstly, the concept of modernity and its reflections on architecture are theoretically discussed. Afterwards, in the modernity period, architectural structures that resemble formalistically with ceramic forms were examined through examples, and how ceramic exterior cladding with artistic surface features were used in buildings in a design dimension was investigated and explained with examples. In this qualitative research process, the interaction of innovative architectural designs with ceramic art was analyzed analogously.

Keywords: *Modernity, Architecture, Ceramics, Ceramic Exterior Surface Coating, Analogy*

GİRİŞ

Yirminci yüzyılda sanat ve tasarım pratiği konularını anlamak için farklı disiplinlerin etkileşimini, kültürel geçmişi ve makineleşme süreci kapsamındaki multidisipliner yaklaşımları değerlendirmek önemlidir. Tarihsel gelişim sürecinde geleneksel yaklaşımların yanı sıra gelenekten kopmadan yenilikçi tasarımlar ya da küresel bağlamda farklılık yaratacak modernist uygulamaların yapılması birçok alanda üretim sürecini ileriye taşımaktadır. Ancak bir başka açıdan bakıldığında sanatta, teknoloji ve modernlik ikilemi bazen karmaşa yaratabilmektedir. Bazı sanatçılar ve tasarımcılar bu durumu bir tehdit, bazıları ise bir şans ve inovasyon olarak görmektedir. Günümüzde sanat ve tasarım sürecinde modernite kavramı ön plana çıkmaktadır. Modernite, ne sosyolojik, ne politik, ne de tam olarak tarihsel bir kavramdır. Kendini geleneğe karşı koyan karakteristik bir medeniyet biçimidir. Yani, modernite coğrafî ve sembolik çeşitlilik ile yüzleşen tüm diğer kültürler için varlığını sürdürmektedir. Baudrillard'a göre modernite, küresel bir şekilde herhangi bir tarihsel evrimi ve zihniyet değişikliğini ifade eden, karışık bir kavram olarak betimlenmektedir. (Baudrillard, 1985: 63) Modernite süreci, sanat ve mimari alanlarında farklı yaklaşımlar ile birlikte varlığını belirgin bir şekilde göstermektedir. Sanatsal açıdan bakıldığında seramik sanatta bu sürecin izleri açık bir şekilde görülmektedir. Toprak, uygarlığın gelişimi için önemli bir yaşam kaynağıdır ve geçmişten günümüze geleneksel üretimde, endüstride, sanatta aralıksız kullanılan; erişilebilir ve deneysel özellikte olan temel bir malzemedir. Seramiğin plastik bir malzeme olması, kolay şekillendirilebilmesi, montaja uygunluğu, renk, sır, dekor, doku, pişirim seçenekleriyle artistik boyutta tasarımı etkili kılmasıyla nitelikli hale dönüşerek birçok sektörde ve mimaride tercih nedeni olmaktadır. Bunun yanı sıra, modern çağda toprak/seramik; hibrit sistemlerinde, ileri teknolojilerde, mimari seramiklerde, endüstriyel üretim süreçlerinde etkin bir şekilde varlığını göstermektedir. Mimarlar, yenilikçi mimari tasarımlarında endüstri ve sanatı birleştiren seramik uygulamaları tercih etmeye başladıkça, seramiğin zanaattan ve klasik endüstriyel üretimden

daha öteye giderek, mimari boyutta ele alındığında dış cephelerde yapıyı artistik ve biyoklimatik kullanım açısından farklı bir yöne taşıdığı görülmektedir.

Biyoklimatik konfor, insanların buldukları ortamda hissettikleri sıcaklık yönünden rahatsızlık duymamaları durumudur (Toy ve Yılmaz, 2009: 136). Seramik bu kapsamda düşünüldüğünde bina cephesine kazandırdığı estetik unsurların yanı sıra, ısı yalıtımında da önemli katkılar sağlayabilmektedir. Sanatsal anlatımla tasarlanan bu tür teknik ve teknolojik katkılar mimari yapılara orijinal bir değer sağlamaktadır.

Mimarinin de içerisinde bulunduğu birçok alanda tasarım süreci, yaratıcı hayal gücünün etkisi ve disiplinlerarası etkileşimin yarattığı bazı unsurlardan esinlenilerek yaratılan yeni tasarımlardan oluşturmaktadır. Tasarım sürecindeki esin kaynakları, doğada canlı ya da cansız bulunan nesnelere, tarihsel süreçteki akımların getirdiği özellikler ya da çağın getirdiği yeni mimari yaklaşımlar olabilir. Tasarımlar çoğu zaman esinlenen kaynağına benzerlik göstermekte ya da kavramsal olarak ona uyum sağlamaktadır. Geçmişten günümüze mimari yapılar, temsil ettiği kavram ve düşüncelerin ifadeleri olarak, tasarımcının benzer bakış açısı ile ortaya koyduğu bir model görevi görmüştür. Bu süreç kapsamında analogiler ortaya çıkmaktadır. (Özbudak Akça, 2011: 25) Mimaride analogik yaklaşım ile stürüktürel oluşumların özellikleri ve tasarımları oldukça önemlidir. Bu bağlamda tasarım ve üretim sürecinde birçok biçimsel ve kavramsal araştırmalar yapılarak uygulama sürecine geçilmektedir. Bu çalışmada modernite sürecinde yapılan uygulamalar incelendiğinde, sanatsal unsurlar taşıyan seramik bir formun biçimsel kaygılar ile bir analogiyle yapıya aktarılması ve yapı oluşum sürecinde gözlemlenen malzeme, biçim ve stürüktür oluşumunun sanatsal veriler ile nasıl mimari bir yapıya dönüştüğü aktarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada öncelikli olarak modernite kavramı ve mimari alandaki etkileri kuramsal olarak incelenmiş, daha sonraki bölümlerde ise, seramik formlar ile biçimsel bağlamda benzerlik gösteren mimari yapılar ve mimari yapıların dış cephelerinde kullanılan seramik kaplamalar analogik bir yaklaşım ile örnekler üzerinden aktarılmıştır.

MODERNİTE KAVRAMI VE MODERNİTENİN MİMARİYE YANSIMALARI

Modernite kavramı etimolojik bağlamda, modern sözcüğüne atfedilmiştir. İlk ve en eski anlamına bakıldığında, şimdiki, güncel, yeni kelimeleriyle ifade edilmektedir. Burada modern terimi, bir dönem olarak deneyimlenen ve onu önceki dönemlerden ayıran belirli özelliklere sahip şimdiki zamanı tanımlamak için kullanılır (Heynen, 1999: 9). Modernite, bugünü geçmişten farklı kılarak, geleceğe giden yolu işaret etmektedir. Aynı zamanda gelenekten kopuş olarak ve geçmişin mirasını reddeden her şeyi simgeleyen olarak tanımlanabilir.

Modernist hareketin fikirlerinin kökeninin Rönesans'a kadar temellendiği söylenebilir. Aydınlanma süreci denilen dönem; bilimsel keşiflerin entelektüel sınıfları, geçmişin ortaya çıkarılması ve restore edilmesi gereken bir bilgi deposu olduğu görüşünden uzaklaştırmaktadır. Entelijensyanın (zekanın), geleceğin potansiyel büyüme ve gelişme yeri olarak görülmesine büyük ölçüde modernite izin vermiştir (Crouch, 1999: 10). Bu süreçte fikir ve algısal gelişim süreci ve bunlara erişim; halihazırda var olabileceklerin dikkatli bir şekilde elenmesi ve kodlanması yerine, bilinmeyen denemesi, araştırılması yoluyla sağlanmıştır. Rönesans sürecinde, modernite fikrinin, eleştirel akıl kavramıyla bağlantılı hale geldiği söylenebilir.

Tarihsel süreç ile ilgili karmaşık ve çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Yirminci yüzyılın önde gelen tasarımcılarından biri olan Frances Adler Elkins Modernitenin kökenlerini; bazı eleştirmenler ve tarihçilerin görüşlerine göre modernist kopuş olarak tanımlamakta aynı zamanda da Geç Cézanne ve Kübizm dönemine dayandırmaktadır. Bazıları kavramı Manet ile ilişkilendirmekte, bazıları ise, on sekizinci yüzyılın başlangıcına kadar kavramın izini sürmeyi tercih etmektedir. Son olarak, on dokuzuncu yüzyıl görüşlerine göre, bu kavramının Rönesans Dönemine kadar tarihlenebileceği

savunulmaktadır. Bazı ortaçağcı görüşlere göre ise, kavramının kökenleri, ilk modernler olarak görülen, Klasik Antik Çağ mirasının son savunucularına karşı argümanlarını ileri süren Skolastik Filozoflar'a dayanmaktadır (Bann, 2007: 30).

Modernite, gelenekle sürekli çatışmakta ve değişim mücadelesini mükemmel bir anlam tedarikçisi konumuna yükseltmektedir. Sanayileşme süreci ve artan kentleşmeyle birlikte entelektüel bir kavramdan çok daha fazlası haline gelmiştir. Kentsel ortamda ve mimari oluşum sürecinde, değişen yaşam koşullarında, günlük gerçeklikte, geleneğin yerleşik değerlerindeki kopuş hissedilebilir düzeyde artmıştır. Bu kavramın etkileri, farklı disiplinlerde görülmeye başlanmış, modern zamanların tipik özelliklerine ve bu özelliklerin birey tarafından deneyimlenme biçimine atıfta bulunmuştur (Heynen, 1999: 10). Geçmişten ve günümüzden farklı olarak, sürekli bir evrim ve dönüşüm süreciyle ilişkilendirilerek kültürel eğilimleri, sanatsal hareketleri içerir. Geleceğe yönelim ve ilerleme arzusuna sempati duyduklarını iddia edenler, bunlardan bazılarına özellikle modernizm adını vermiştir.

Modern dünya, sürekli artan bir teknolojik altyapı ile kolaylaşan, insan gruplarının küresel ulaşımının hızlı bir şekilde iletişim kurduğu dünyadır. Modernite, bir dizi yerleşik estetik değer ve formla diyaloga giren yeni teknolojinin ve bilimsel bir bakış açısının ürünüdür. Mekanik olarak üretilen nesnelere dünyası, meşru bir estetik değere sahip değilmiş gibi görülebilir. Modernitenin ışığında ilerleyen sanat ve mimari yapılar, bazı kesimlere göre barbar bir yeni çağın ruhsuz nesnelere olarak özümzenebilir (Crouch, 1999: 28). Sanatsal üretim sürecinin de baskı altında olduğu ve bu yeni dünyanın endişelerini yeterince dile getirebilecek bir ifade dili sağlayamadığı düşünülebilir. Ortaya çıkan bütün bu farklı görüşler, yirminci yüzyılda entegre bir sanat ve tasarım pratiğinin evrimi anlamadaki ilk aşama olarak betimlenebilir.

Sonuç olarak modernite, modernleşme olarak bilinen bir sosyoekonomik gelişme süreci ile modernist söylemler ve hareketler biçimindeki öznel tepkiler arasında aracılık eden unsuru oluşturmaktadır. Başka bir deyişle; sosyoekonomik süreçlerle bağlantılı nesnel bir yön ve kişisel deneyimler, sanatsal faaliyetler veya teorik yansımalarla bağlantılı öznel bir yön şeklinde betimlenebilecek, en az iki farklı yönü olan olgudur (Heynen, 1999: 10). Mimari bağlamda, herhangi bir modernizm açıklaması, mimarın içinde çalıştığı entelektüel parametrelerin dikkatli bir analizine dayanmalıdır. Mimarideki bu süreç, mimarlık ve mimarların üç temel epistemolojik konuyla ilişkisini göz önünde bulundurmalıdır: tarih, teoloji ve politika (Hvattum ve Hermansen, 2004: 44). Disiplinlerarası etkileşim sağlayan modernite kavramı birçok alanda yeniliklere imza attığı gibi mimarlık alanında da ön plana çıkmaktadır. Modern toplumdaki bireyler, mimariyi ve şehri; tasarlanacak bir veri, oluşturulacak bir sanat, gerçeklikten ayrı bir çılgınlık ya da karşı konulamayacak bir yapı olarak düşünmektedir.

Mimarlık alanındaki etkiler, on dokuzuncu yüzyılın geç dönemlerinde ve yirminci yüzyılda, biçimsel ve yapısal bütünlük göstererek kendi içerisinde gruplaştığı farklı davranış akım ve yönelimlerle, onları ortaya çıkararak düşünsel arka planı betimlemektedir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008: 1088). Günümüzde mimarlıkta modernite, güncel bir gerçeklikten çok tarihsel bir süreç ve anlayış biçimini aktarmaktadır. Etik, estetik ve teknik bağlamdaki etkenler üzerinden açıklanabilecek dönüşümün en öne çıkan özelliği içerisinde yaşanan döneme karşı olan sorumluluk şeklinde nitelendirilebilir. Tarihsel süreç boyunca her yeni dönem, her toplumun kendine has mimarlık anlayışını da beraberinde getirir. Her yeni dönem ve akım için modernist estetikle ilgili genel bir yargıdan bahsetmek oldukça zordur. Her alanda olduğu gibi mimari de her türlü toplumsal süreçten etkilenir. Teknolojik, ekonomik ya da toplumsal gelişmeler mimari tasarım ve uygulama sürecini etkileyip değişime uğratabilir. Örneğin, Ortaçağın getirdiği skolastik düşünce anlayışı ve dini öğeler Gotik Mimarinin ortaya çıkışında etkili bir unsur haline gelmiş, Rönesans döneminde ise aydınlanma hareketinin sanat ve mimari alanlarında yarattığı köklü gelişime, on yedinci yüzyıl ile başlayan endüstrileşme sürecinin ise sanat ve mimarideki teknolojik gelişimi başlatmasına, on dokuzuncu yüzyıl sonundaki Arts and Crafts ve Art Nouveau yaklaşımlarının mimari ve sanatı klasik üsluptan arındırmaya çalışan bir yaklaşım sağladığı söylenebilir. Art Nouveau akımının getirdiği doğal ve minimal anlayış, mimarlıkta modernite için çağdaş bir zemin

oluşturmaktadır. Tarihsel süreçteki üslupsal gelişimlerin yanı sıra kavramsal ve ontolojik süreç de mimari alanda etki sağlamıştır. Ortaçağ ve Aydınlanma süreci boyunca yapıların estetik ve işlevsel unsurları varlıkbilimsel olarak tek bir bakış açısı ile düşünülürken, on sekizinci yüzyıldan itibaren bu görüş değişime uğrayarak objektif bir bakış açısı kazanarak, mimaride işlevselliğe doğru yönelim başlar (Özyalvaç, 2013: 298).

Mimarlık alanındaki kuramcılardan Hilde Heynen, modernite hakkındaki analizinde; daha spesifik olmak için, farklı modernite kavramları arasında ayırım yapmaktadır. İlk ayırımı, programatik ve geçici modernite kavramları arasında yapılabileceğini belirtir. İlk ayırımı savunucuları moderniteyi; bir proje, bir ilerleme ve özgürleşme alanı olarak betimlemektedir. Modernitenin doğasında var olan özgürleştirici potansiyel özellikle vurgulanır. Programatik kavram, moderniteyi öncelikle yeninin perspektifinden, mevcut çağı bir önceki dönemden ayıran unsurlar olarak görmektedir. Bu kavramı savunan sosyolog Jürgen Habermas, modernitenin "tamamlanmamış projesi" betimlemesini şu şekilde formüle eder; Aydınlanma filozofları tarafından 18. yüzyılda formüle edilen modernite projesi, iç mantığına göre nesnel bilimi, evrensel ahlakı, hukuku ve özerk sanatı geliştirme çabalarından oluşmaktadır. Aynı zamanda bu proje, bu alanların her birinin nesnel potansiyellerini ezoterik formlarından serbest bırakmayı amaçlamıştır. Aydınlanma filozofları ise, bu özelleşmiş kültür birikimini günlük yaşamın zenginleşmesi, yani gündelik sosyal yaşamın rasyonel organizasyonu için kullanmak istemişlerdir. Bu programlı yaklaşımda iki unsur ayırt edilebilir. Bir yandan, sosyolog Max Weber'e özel atıfta bulunan Habermas'a göre modernite; bilim, sanat ve ahlak alanlarında geri döndürülemez bir özerkliğin ortaya çıkışı ile karakterize edilir ve bu daha sonra "kendi iç mantığına göre" geliştirilmelidir. Öte yandan, modernite de bir proje olarak görülmektedir. Bu çeşitli özerk alanların geliştirilmesinin nihai amacı, uygulamayla ilgili ve "günlük sosyal yaşamın rasyonel organizasyonu için" potansiyel kullanımlarında yatmaktadır. Habermas'ın moderniteyle yüzleşen mimari görüşü, günümüzün geleceğe şekil verme fikrini, yani modernitenin programatik tarafını önemle vurgulamaktadır (Heynen, 1999: 11).

Buna karşılık modernitede ima edilen üçüncü anlam düzeyi olan geçici veya anlık kavramlarını vurgulamaktadır. Bu duyarlılığın ilk betimlemesi, Charles Baudelaire'in; "Modernite, sanatın diğer yarısı ebedi ve değişmez olan, geçici, kaçak, olasılıktır." tanımında karşılığını bulabilir. Modern sanatta gelişim süreci boyunca, bu geçiş anı vurgulanmıştır. Encyclopedia Universalis'in bir makalesinde, modernite geleneğe zıt olan karakteristik bir medeniyet biçimi olarak tanımlanmaktadır. İnovasyon arzusu ve geleneğin baskısına karşı başkaldırı gibi unsurları Baudrillard radikalleştirilmektedir. Onun görüşüne göre, yenilik arzusu ve geleneğe karşı isyan, Habermas'ta olduğu gibi, ilerlemeye doğru genel bir dürtüde yer almıyor ancak yavaş yavaş özerk mekanizmalar halinde devam ediyor (Heynen, 1999: 12).

Alman filozof ve yazar Walter Benjamin'in modernite ve mimarlık bağlamındaki betimlemeleri, mimarinin inşa edildiği unsurların karmaşık ilişkisini anlama, değerlendirme ve eleştirme girişiminde temel bir rol oynamaktadır. Mimarinin bir moderniteye sahip olduğunu ifade etmek, onun unsurlarının bağlantı ve tutarlılık noktaları olduğu iddiasını ileri sürmektir (Benjamin ve Rice, 2009: 3). Bu noktaları bir araya getirmek ve böylece bu kavram, gerçek bir inceleme nesnesi olarak ortaya çıkmasına izin vererek felsefi düşüncelerde sanat, film, edebiyat ve şehircilik çalışmaları ile estetiğe, kente ve imgelerin inşasına vurgu yapmaktadır.

Modern çağın sanat ve bilime bakış açısı, kültürel üretimin geçici olduğu anlayışını ortaya koymaktadır. Mimari alandaki çağdaş arayışlar, yeni uygulamaların önünü açmıştır. Günümüz yapılarında farklı malzeme kullanımları, yapısal ve biçimsel üslup açısından sanatsal bir dil oluşturmaktadır. Estetik kaygı düşünülerek ortaya konan mimari yapılar, güncel uygulamalarla birlikte kendini göstermeye başlamış ve alternatif malzeme kullanımları ile projelerde çeşitlilik sağlanmıştır. Sanatsal bir üretim malzemesi olan seramik, alternatif yaklaşımlarla beraber yapı elemanı olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmanın bir sonraki bölümünde, modernite sürecinde seramik formlar ile biçimsel olarak benzeşim gösteren mimari

yapılar ve yapıların dış cephelerinde kullanılan artistik bağlamda seramik uygulamalar örnekler üzerinden; malzeme, uygulama ve süreç birlikteliği açısından değerlendirilmiştir.

SERAMİK FORMLARLA BİÇİMSEL OLARAK BENZERLİK GÖSTEREN MİMARİ YAPILAR VE SANATSAL DIŞ CEPHE SERAMİK KAPLAMALAR

Mimari yapılar hem bilimsel standartlara uygun hem de sanatsal olarak inşa edilmiş eserler olup; mimari yapının, estetik, emniyetli, işlevsel, ekonomik, depreme dayanıklı, çevresel etkilere karşı dirençli, çevre ile uyumlu, sürdürülebilir, ekolojik, ergonomik vb. gibi pek çok parametreyi taşıması gerekmektedir. Mimari yapılar canlı organizma gibi kendini sürekli teknolojik, çevresel, toplumsal, kültürel gelişmelerin gereklerine uygun olarak yenilemektedirler. Tarihten günümüze mimari yapılar çağın gelişimine göre değişim göstererek insanların ihtiyaçları doğrultusunda tasarım, malzeme ve yapım tekniği açısından sürekli olarak yenilenmektedirler (Dal, 2020: 1).

Mimari genel bağlamda insanlara hizmet etmelidir. Hatırlatma unsuru taşıyan anıtlar haricinde bulunan tüm yapılar işlevsel bir amacı yerine getirmelidir. Toplumsal süreçte her yapının sosyal bir görevi bulunmaktadır. Mimaride tasarım konusunun değerlendirilmesi için; izleyici ve yapı arasındaki etken ilişki, çevresel faktörlere karşı olan sorumluluklar, tasarım ve uygulamanın sonuçları, yapılardaki benlik imajı gibi bazı temel unsurlar irdelenebilir. Kentlerdeki küresel değişim ve bunun sonucunda oluşan, ekonomik, sosyal, kentsel zorluklar yapı tasarım sürecinde yeni ifade olanaklarını beraberinde getirebilir. Mimari oluşum sürecinde geliştirilen yeni ifade olanakları modernist hareketin başlangıç noktasını oluşturabilir. Modernistler için konu sadece yeni bir mimari tarzın veya kentsel tipolojinin geliştirilmesi değil, aynı zamanda geleceğe yönelik tasarım anlayışı ve “nihayetinde toplum için yeni bir model” oluşumu ile ilgilidir. Teknoloji kendi başına bir amaç olarak kullanılmamalıdır, enerji kullanımı ve malzeme uygulamasının verimliliğinin, verili olarak kabul edildiği bir döngüye entegre edilmelidir (Pohl ve Nachtigall, 2015: 26).

Günümüzde mimari uygulamalarda çoğu zaman disiplinlerarası yaklaşımlar mevcuttur. Bu bağlamda analogi ve tasarım kavramları ön plana çıkmaktadır. Çağrışımsal anlamın bir parçası olan analogi yani benzeşim kavramı mimarlıkta 19. yüzyıldan bu yana kullanılmaya başlamıştır. Tasarımın oluşturulmasında analogi mimar için önemli unsurlardan biridir (Özbudak Akça, 2011: 5).

Yaratıcı mimar ve tasarımcılar genellikle diğer disiplinlerden form ve biçimleri inceler, bunları tamamen ya da kısmen tasarımlarında kullanır ya da farklı uyarlamalar ile birlikte hayata geçirirler. Analogik yaklaşım ve düşünce ile tasarımda kavramsal, fonksiyonel ve biçimsel öğelere farklı bir bakış açısı kazandırılarak bağlantılar kurulur ve farklı alanlar ile bütünlük içerisinde çalışılabilir (Gross ve Do, 1995: 1).

Analogi ve tasarım konusunda Andrea Ponsi, mimari tasarımda analogik düşüncenin rolünü önemle vurgulamaktadır. Tasarım ve mimarideki hemen hemen tüm çalışmalar, doğadan türetilen sistemler, teknik ve bilimsel modeller, sanatsal deneyim ve uygulamalar, mimari veya nesnelere geçmiş modelleriyle ilgili olarak analogik düşüncenin sonucudur. Ponsi, analoginin hem yaratıcı teknik hem de didaktik araç olarak önemine olabildiğince dikkat çekmektedir. Bir mimar ve ürün tasarımcısı olarak Ponsi, "analog tasarım" olarak adlandırdığı bir dizi ilkeye göre hareket etmektedir. Geliştirdiği bir teori, görüntüleri soyut öğelere ayırmayı, analiz etmeyi ve daha sonra onları bir tür başka biçimde kavramsal olarak yeniden birleştirmeyi içerir. Ponsi'ye göre analogi; birincil analogiler, yani insan vücudu, doğa ve işaretlerin soyut evreni; halihazırda var olan mimari ve tasarım örneklerinden alınan disiplinler analogiler; müzik, edebiyat ve görsel sanatlar gibi alan dışından analogiler şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Bileşenler çok farklıdır, ancak birbirleriyle benzer bir ilişki sürdürürler. Ponsi'ye göre bu metodoloji, binalar, manzaralar, ev ürünleri, mobilya, müzik ve edebiyat dahil üzere çok çeşitli türlerdeki kompozisyonlara uygulanabilir (Ponsi, 2015: 248).

Günümüzde özellikle uluslararası platformda modern tasarımlı mimari yapılar özel projelerle hayata geçirilmektedir. Bazı mimari yapılar analogik yaklaşım ile; kâse, vazo gibi seramik formların biçimlerinden yola çıkılarak devasa boyutlarda inşa edilebilmektedir. Modern mimari projelerin bir kısmında ise, yapıların dış cephe kaplamalarında teknoloji ve tasarım ortak noktada buluşarak, seramik malzeme kullanımı ile sanatsal bir bakış açısı kazandırılmıştır. Tercih edilen malzeme ve biçim boyutuyla, çağdaş seramik cephe çözümlerinde farklı arayışlara gidilmesi ile disiplinlerarası sanatsal, deneysel, endüstriyel uzmanlık modelleri ortaya konulmaya başlanmıştır.

Seramiğin şekillendirme ve pişirim sürecini tanıyan bir mimar, mimari endüstri ile tasarım modellerini bir araya getirerek estetik dille yüksek performanslı cephe çözümleri geliştirebilmektedir. Uygulama; dijital teknolojilerle tasarımı gerçekleştirilen ürünün ön prototipinin yapılması, bina ile teknolojik ve yapı uyumunun değerlendirilmesi ve nihayetinde ana üretime geçilmesi süreçlerinden oluşmaktadır. Özel mimari tasarımları olan ve yenilikçi adımlarla biçimlendirilen yapılar, artık klasik yapı malzemeleriyle inşa edilmemektedir.

Araştırmanın devamında, sanatsal seramik formlarla biçimsel açıdan benzerlik gösteren mimari yapılar ve binaların dış cephelerinde kullanılan artistik bağlamda estetik unsurlar taşıyan seramik modül ve kaplamalar iki ayrı başlık altında örneklerle aktarılmıştır.

Sanatsal Seramik Formlarla Biçimsel Açıdan Benzerlik Gösteren Mimari Yapılar

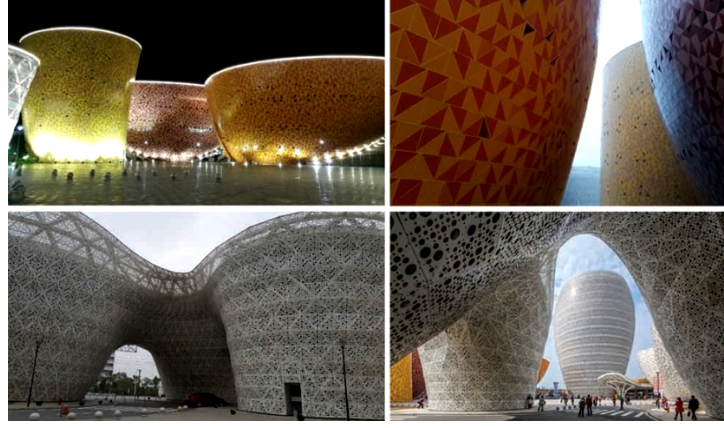
Modernite sürecinde birçok mimari yapı değişim ve dönüşüm sürecine maruz kalmış, farklı tasarım ve bakış açıları ile çağdaş mimari yapılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Araştırmanın bu bölümünde, seramik sanatında yoğun olarak kullanılan formlar ile biçimsel olarak bu formlara benzeyen mimari yapılar incelenerek analogik bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Yaratıcı düşünce ve disiplinlerarası bakış açısıyla meydana gelen sıra dışı mimari yapılar incelenmiştir.

Li Ling Seramik Vadisi Müzesi Çin Halk Cumhuriyeti Hunan eyaletinde yer almakta olup seramik üretimi açısından ünlü bir bölgedir. Li Ling porselenine verilen önemle birlikte, bu modern yapı meydana getirilmiştir (Resim 1). Mimari proje; müze, otel, üretim, satış gibi işletme mekanlarından oluşmaktadır. Müze; seramik sanatı, tasarımı ve kültürünün dünya seramikleriyle iletişim ve bağlantı kurması için önemli bir platform olarak görülmektedir. Seramik sergileri, seramik üretim ve işletmeleri için marka oluşturma fırsatı yaratmayı hedefleyen bir yerdir. Vadide yer alan yapı, seramik malzeme ve formlarla bağlantı kurularak yuvarlak hatlı, iç bükey-dış bükey yönlerle adeta dört boyutlu devasa seramik objelerden oluşan (vazolar, çanaklar, kaseler vb.) fantastik bir tasarım sürecinde inşa edilmiştir. Binaların bir kısmı delikli metal konstrüksiyon kaplamalardan oluşurken bir kısmının dış cephesi, renkli porselen malzemeyle kaplanmıştır. Kaplamalar arasındaki boşluktan süzülen doğal ve yapay ışık, binanın yüzeyinde oluşan derinliği etkili bir şekilde yansıtmaktadır.

Resim 1. Li Ling Seramik Vadisi Müzesi Kompleksi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-1)

Büyük hacimli seramik formlardan oluşan mimari yapılara dönüşerek, yapıların biçimsel görünüşü kent dokusu bağlamında farklı bir imaj oluşturmaktadır. Uzaktan bakıldığında her bir yapı sanatsal bir form ile benzerlik göstermektedir. Li Ling Seramik Vadisinde, devasa seramik yapıların etrafında veya içinde gezinirken, teknolojinin getirdiği tüm olanakların kullanıldığı, sanatsal düşünceyle inşa edilmiş çağdaş mimarinin başarılı bir örneği olduğu görülmektedir (Resim 2).

Resim 2. Li Ling Seramik Vadisi Müzesi Kompleksi Detay Görüntü, Çin Halk Cumhuriyeti

Görsel Kaynak: Betül Aytepe Serinsu Kişisel Fotoğraf Arşivi

Müze binasının iç mekân tasarımında da farklılık yaratılmıştır. Seramik vazo, çanak gibi çeşitli formlardan oluşan oturma gruplarıyla sıra dışı bir düzenleme yapılmıştır (Resim 3). Artistik yapıları içinde barındırdığı Li Ling Seramik Vadisi, sanatçıları ve bölgeye giden herkesi büyüleyen etkili bir mimari yapıya sahiptir.

Resim 3. Li Ling Seramik Vadisi Müzesi İç Mekân Kesit,

The Mode - International Ceramics Art Invitational Exhibition, 2016, Çin Halk Cumhuriyeti

Görsel Kaynak: Betül Aytepe Serinsu Fotoğraf Arşivi

Çin Halk Cumhuriyeti Binhu Bölgesi Wuxi şehrinde yer alan Wanda Kültür Turizmi Şehri Sergi Merkezi adıyla inşası tamamlanmıştır. Ünlü Yixing kil çaydanlık tasarımlarından esinlenerek inşa edilen çaydanlık şeklinde mimari yapının dış cephesinde, Yixing çaydanlıklarının yapıldığı kilin rengi kullanmıştır (Resim 4). Dünyaca ünlü Yixing çaydanlıkları yüksek demir oksit içeren kilden oluşmaktadır, rengi etkili bir kiremit kırmızısıdır ve bölgede halen geleneksel çaydanlık formları üretilmeye devam edilmektedir. Bu örnekte, çaydanlık formu analogik bir yaklaşımla modernist bir

yapıya dönüştürülmüştür. Devasa boyuttaki bu çağdaş yapı, ışık tasarımı uygulaması ile bir bütünlük sağlamıştır ve şehirde oldukça dikkat çekmektedir (Resim 5). Bina içinde alışveriş merkezi, otel, sosyal alan, sinema gibi yerler bulunmaktadır.

Resim 4. Wanda Kültür Turizmi Şehri Sergi Merkezi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-2)

Resim 5. Wanda Kültür Turizmi Şehri Sergi Merkezi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-3)

Bir diğer örnek de yine Çin Halk Cumhuriyeti'nde yer almaktadır. Porselenin başkenti olarak kabul edilen Jiangxi eyaleti Jingdezhen şehrindeki 80 m yüksekliğinde ve 80 m çapında olan seramik kâse biçimli yapı, biçimsel olarak seramik bir kâseyi andırmaktadır. (Resim 6, 7). Farklı bir tasarıma sahip olan bu bina, Changnanli kültür ve sanat merkezi şeklinde planlanmıştır.

Resim 6. Changnanli Kültür ve Sanat Merkezi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-4)

Resim 7. Changnanli Kültür ve Sanat Merkezi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-5)

Çin Halk Cumhuriyeti Jiangxi eyaleti, Nanchang şehrinde devasa bir bina kompleksi inşa edilmiştir. Alışveriş merkezi ve sosyal tesis olarak projelendirilen kompleks, porselen vazo, kâse biçimlerinden yola çıkarak tasarlanırken dış cephesi tamamen bölgenin ünlü mavi beyaz dekorlu porselen karolarıyla kaplanmıştır (Resim 8, 9). Bu çağdaş mimari uygulamanın dış cephesinde 45 bin porselen karo kullanılarak, ciddi bir işçilik ve görkem göze çarpmaktadır.

Resim 8. Mavi Beyaz Dekorlu Porselen Fayansla Kaplanan Kompleks,
Çin Halk Cumhuriyeti (URL-6)

Resim 9. Mavi Beyaz Dekorlu Porselen Fayansla Kaplanan Kompleks,
Çin Halk Cumhuriyeti (URL-7)

Uzak doğu ÷lkelerinden Gñney Kore’de de milli değerlere sahip çıkar nitelikte mimari yapılara rastlanmaktadır. Buan Seladon Mñzesi ve Incheon Őhrinde sosyal tesis olarak tasarlanan iki bina; seramik kaselerin devasa boyutta yapılmasıyla karşımıza çıkan ađdaŐ yapılarıdır.

Buan Seladon Mñzesi, ÷ kattan oluŐmakta ve herhangi bir renkli pigment boya kullanılmadan yeŐilden mavinin tonlarına kadar oluşan seramik sıyrıyla sırlanan plakalar, binanın dış cephesine kaplanmıştır (Resim 10). Buan bñlgesinde on birinci yñzyıldan on dñrdñncñ yñzyıla kadar Goryeo seladon porselenleri ÷retilmiŐtir (URL-1). Buan, seramik ÷retimine uygun doğal coğrafi koŐullara sahip ve hammadde konusunda oldukça elverişli bir konumdadır. Seladon sır ÷retimi yapılan bñlgenin karakteristik ÷zelliğini yansıtmaq için kãse Şeklinde tasarlanan seladon mñzesi tñm ziyaretçileri etkilemektedir.

Resim 10. Buan Seladon Mñzesi, Buan, Gñney Kore (URL-8)

Gñney Kore, Incheon Őhrinde bulunan ÷ adet yan yana konumlandırılmıŐ seramik kase biçimini anımsatan bina ise, estetik bir mimari bakış açısına sahiptir (Resim 11). Ofis alanları, sergi salonu, performans (tiyatro vb.) salonlarından oluşmaktadır. Klasik atı ÷zelliğinden ziyade, dñz bir çatı ve zeminin yerle teması ÷ ayrı dar noktalardan yapılarak başarılı bir denge sağlanmıştır. Tavanın dñz oluŐu farklı sergilemelerin yapılabilmesi için de planlanmıŐ bir galeri olarak projelendirilmiŐtir.

Resim 11. Üç Ayaklı Kâsedan Oluşan Mimari Yapı, Incheon, Güney Kore (URL-9)

Brezilya'da bulunan Ulusal Kongre binası, iç bükey ve dış bükey olarak tasarlanan seramik kâse biçimine benzemektedir. Yapı, mimar Oscar Niemeyer tarafından tasarlanmıştır. Soldaki ters yarım küre, Senato'nun koltuğu ve sağdaki gökyüzüne bakan yarım küre ise, Meclisin koltuğu şeklinde düşünülmüş yapıları metaforik bir anlam yüklenmiştir (Resim 12).

Resim 12. Ulusal Kongre Binası, Brezilya (URL-10)

Mimari Yapılarda Artistik Dış Cephe Seramik Kaplamalar

Günümüz çağdaş dış cephe kaplamalarında modernist yaklaşım ile sanatsal açıdan artistik yüzey özellikleri gösteren malzemeler tercih edilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda seramik malzeme kullanımı ön plana çıkmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde modernist mimari yapılar üzerinden örnekler ile

sanatsal ölçütte farklılıklar gösteren ve yapı malzemesi seramik olan dış cephe modül ve kaplamalar incelenmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti Tianjin şehrinde bulunan Tianjin Üniversitesi binası ve galerisinin tasarımında heykел sanatçısı Yu Qingcheng'in eserlerinden ilham alınmıştır. Birbirine bağlantılı yedi yapıdan oluşan bu özgün tasarım; kil ile kaplanmış, plastik dille anlatılan bir heykел yapı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Birimler arasındaki organik geçişler estetik bir düzen içinde konumlandırılmıştır (Resim 13). Yapı, doğa ile bütünleşecek şekilde, toprağın topoğrafyasıyla uyum sağlayacak biçimde inşa edilmiştir. Yeşil çatılar ve kiremit kırmızı rengindeki kil dış cephe kaplama, çevresindeki yeşil araziyle bir bütün oluşturmaktadır. Yedi ayrı geometrik birimin iç-dış bükey hareketleriyle zıtlık oluşturması ve her bir bloğun aşamalı bir şekilde deformasyona uğratarak hareket içermesi dinamik bir yapıyı meydana getirmiştir.

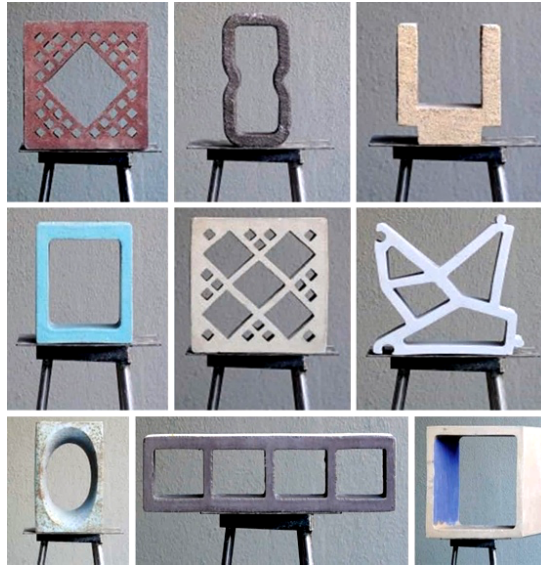
Resim 13. Tianjin Üniversitesi, Çin Halk Cumhuriyeti (URL-11)

İtalya Vietri sul Mare'de bulunan Solimene çömlek fabrikası, Paolo Soleri tarafından yapılmıştır. Binanın arka cephesinin kaya ve ön cephesinin yol olması nedeniyle, mekânsal bağlamda yer kazanılması için binanın tasarımında konik şekiller düşünülmüş ve yukarı doğru genişleyen bir açıyla iç mekân verimli bir şekilde kullanılmıştır. Fabrikada üretilen seramik parçalar, bu konik biçimli yapıların dış yüzeyine montajlanarak farklı bir dış cephe görünümü oluşturulmuştur (Resim 14). Dış cephede kullanılan seramik malzemenin, yapının işlevi ile paralel bir yaklaşım gösterdiği ve dışarıdan bakıldığında, binanın seramik fabrikası olduğu izlenimini aktardığı söylenebilir.

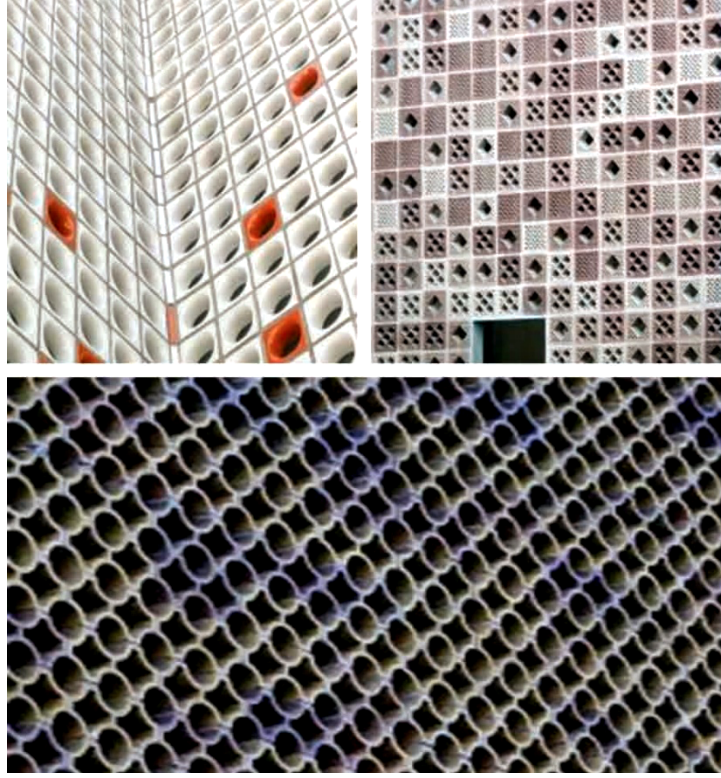
Resim 14. Solimene Çömlek Fabrikası, İtalya (URL-12)

Toni Cumella tarafından Ceramica Cumella fabrikasında üretilen seramik modül tasarımlarında, seramik enstalasyonunu anımsatan birimler büyük ebatla ve farklı kalınlıklarda şekillendirilerek üç boyutlu sıra dışı yüzey kaplamaları şeklinde yapıların dış cephelerine uygulanmıştır. Porselen modüller; binaların dış cephesini tamamen kaplayarak yapıyı sıradan bir yüzey (duvar) olmaktan çıkarıp, ışığın geliş açısına göre ışık-gölge etkilerini ortaya çıkararak derinlik katmaktadır. Böylece etkili, orijinal ve çağdaş mimari yapılar ortaya konulmuştur. Her modülün birleşme ve montaj açıları, ebatları, renkleri, kalınlıkları, yönleri özenle tasarlanarak bazı yerleştirmelerde illüzyon etkileri görülmektedir (Resim 15).

Resim 15. Ceramica Cumella Fabrikasında Tasarlanan Modüller, Portekiz (URL-13)

Modüllerin yan yana, üst üste bir araya gelmesiyle, estetik açıdan farklı bir yaklaşım gösteren yapılar ortaya çıkmıştır. Modüllerdeki boşluğun meydana getirdiği etkili düzenlemenin yanı sıra; renk ve geometrik desenlerin de bir araya gelmesiyle, dışardan ve bina içinden bakıldığında biçimsel açıdan farklı bir dış cephe görülmektedir (Resim 16).

Resim 16. Seramik Modüllerin Binalardaki Detay Görüntüsü (URL-14)

İspanya Barcelona şehrinde yer alan ilkokul binası (Resim 17) ve Portekiz Lizbon şehrinde akvaryum binası olarak tasarlanmış aşağıda yer alan modern yapılar, retro ve fütüristik etkiler de içermektedir. İyi bir mühendislik ile teknoloji, sanat ve zanaatın birleşmesiyle ortaya çıkan orijinal projeler arasında yer almaktadır.

Resim 17. Dış Cephesi Seramik Modüllerle Kaplanan Martinet İlkokul Binası, Barcelona, İspanya (URL-15)

Dış cephede kullanılan her bir modülün içinin boş olması, sınıflara hava ve güneş ışığının girişini başarıyla sağlamaktadır. Tasarımın ve ergonominin birlikte kullanılmasıyla, işlevsel bir bina meydana getirilmiştir. Modüllerin her yüzeyinin farklı renk olması, hem içerden hem dışardan bakıldığında, bulunulan açığa göre renklerin sıcak veya soğuk tonlarda olduğu takip edilebilmektedir ve bu durum görsel bir illüzyon yaratmaktadır (Resim 18).

Resim 18. Dış Cephesi Seramik Modüllerle Kaplanan Martinet İlkokul Binası, Barselona, İspanya (URL-16)

Portekiz, Lizbon'da bulunan akvaryum binası, dış cephesinde seramik malzeme kullanılan etkili bir proje örneğidir. Boşluk-doluluk etkisinin yerinde kullanıldığı, balık pullarından yola çıkılarak yapılan bu teknoloji harikası seramik modüler, uygulamanın montajı sırasında özel bir mekanizma ile duvarlara yerleştirilmiştir. Seramik modüller üzerinde kullanılan beyaz sır seçimiyle de sadelik ön planda tutulmuştur (Resim 19).

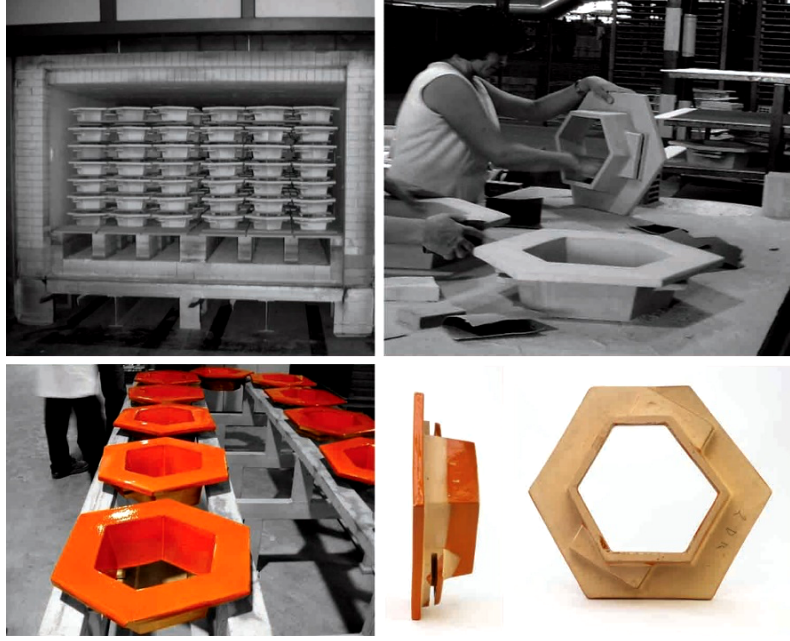
Resim 19. Lizbon Akvaryumu, Portekiz (URL-17)

Japonya, Aichi şehrinde bulunan İspanyol Pavyonu adındaki binanın, modernist bir yaklaşımla tasarlandığı söylenebilir. Dış cephesinde altıgen geometrik biçimden oluşan modüller kullanılmış, açık ve kapalı tarzda, farklı renklerde birimler üretilmiştir (Resim 20). Açık olan modüller binanın dış cephesinde derinlik unsuru yaratmıştır.

Resim 20. İspanyol Pavyonu, Aichi, Japonya (URL-18)

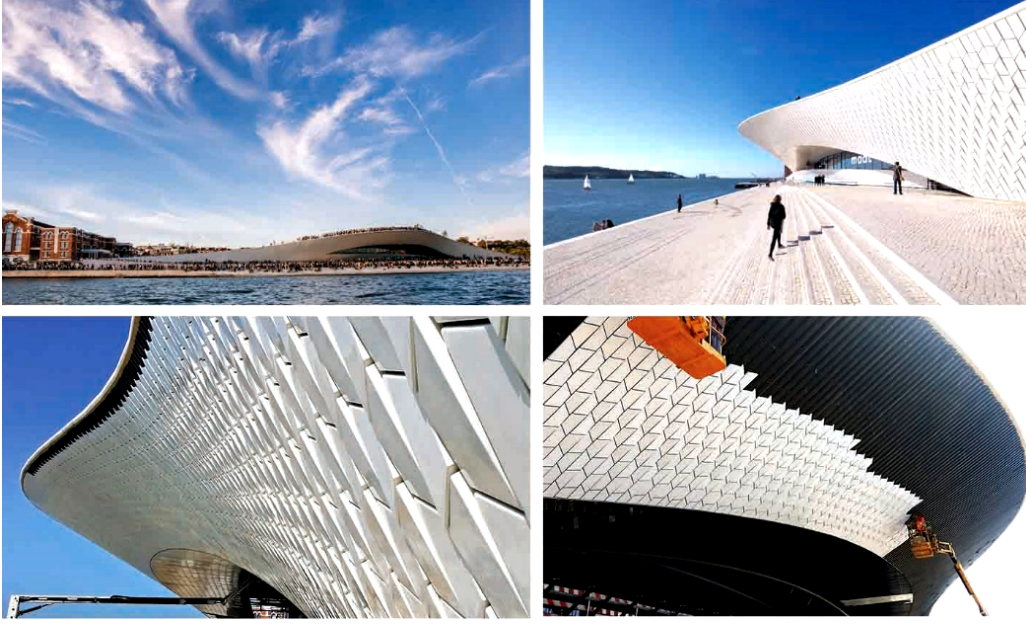
Bu geometrik kafesi oluşturan 15 bin parçanın her biri İspanya'da elle tasarlanmış ve seramik malzemedен üretilmiştir. Parçaların üretim süreci, projenin gerektirdiği yüksek teknik performans ve parçaların biçimsel karmaşıklığı nedeniyle özel olarak tasarlanmıştır. Modüllerin geliştirilmesi için 14 farklı kalıp üretilmiştir (Resim 21). Süreksiz bir desen geometrisi ve rengi ile tüm duvar, sıcak tonlarda geniş bir renk paleti kullanılarak yerleştirilmiştir (URL-2).

Resim 21. İspanyol Pavyonu için üretilen seramik modüller (URL-19)

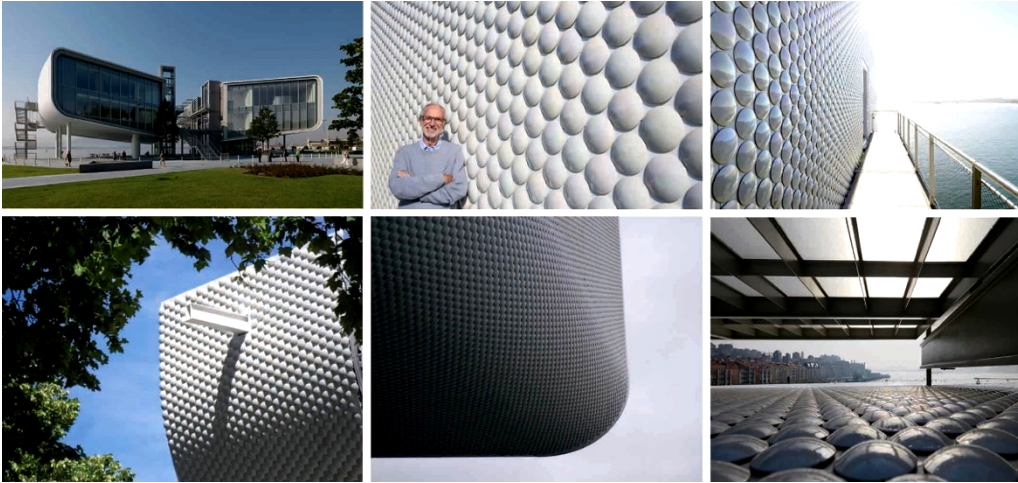
Portekiz, Lizbon'da yer alan Sanat, Mimarlık ve Teknoloji Müzesi (MAAT), 2016 yılından itibaren faaliyet göstermektedir.

Londra merkezli Amanda Levete Mimarlık Firması tarafından tasarlanan müze binası, yaklaşık 38 bin metrekare sergi alanı ve 7 bin metrekare kamusal alandan oluşmaktadır (Resim 22). Müzenin dış yüzeyi 15 bin adet porselen karonun bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Nehrin kıyısında olmasından dolayı, sudan aldığı gölge ve ışığı günün her saatinde yansıtan bu dış cephe porselen kaplama, Lizbon'un zengin seramik ve el işi mirasının muhteşem bir örneği olarak açıklanmaktadır (URL-3).

Resim 22. Sanat, Mimarlık ve Teknoloji Müzesi (MAAT), Lizbon, Portekiz (URL-20)

İspanya'da Santander şehrinde bulunan ve mimar Renzo Piano tarafından tasarlanan çağdaş sanat merkezinin dış cephesi, dairesel yalın modüler porselen birimlerden oluşarak kaplanmış farklı bir mimari projedir (Resim 23). Porselen modüllerde sedefli sır kullanıldığı için; hava bulutlu, yağmurlu ya da güneşli olduğunda görsel bağlamda etkili optik yanılsamalar meydana gelmektedir.

Resim 23. Çağdaş Sanat Merkezi, Santander, İspanya (URL-21)

İspanya, Girona şehrinde bulunan özel bir mesken olarak Enric Ruiz-Geli tarafından tasarlanan mimari yapı, soyut ve modern unsurlardan meydana gelmektedir. Binanın bir bölümünün dış cephesi artistik seramik modüllerden oluşmaktadır. Özel tasarlanan ve şekillendirilen modüller, Frederic Amat tarafından siyah boya ile artistik etkilerle boyanarak şeffaf sır kullanılarak sırlanmıştır. Montaj için özel bir konstrüksiyon sistemi hazırlanmış ve dalgalı biçimli seramik parçalar bu konstrüksiyon sisteminde yer alan demir çubuklara asılarak yerleştirilmiştir. Böylece binanın ısıyla olan ilişkisini de kontrol altına

almışlardır. Kuşbakışı hayvan gözüne benzeyen bu tasarım, sanat ve teknolojinin birleştiği özel bir yapıdır.

Seramik modülleri oluşturmak için alçı kütlesi, cnc tezgahıyla aşındırılmıştır. Çamurlar plaka makinesinde açılarak, şablon yardımıyla kesilmiştir ve hazırlanan alçı kalıplara yerleştirilmiştir. Deri sertliğine geldikten sonra, pişmemiş çamur bünyenin üzerine dökülerek veya fırçayla düzensiz boya sürülerek, ritmik unsurlar sağlayacak şekilde bünye dekorlanmıştır. Bisküvi ve sırlı pişirimin ardından seramik üretim süreci tamamlanmış ve daha sonrasında da montaj uygulaması yapılmıştır (Resim 24, 25).

Resim 24. Özel Mesken Mimari Yapı Dış Cephe Seramik Uygulamaları, Girona, İspanya (URL-22)

Resim 25. Özel Mesken Mimari Yapı Dış Cephe Seramik Uygulamaları, Girona, İspanya (URL-23)
Almanya, Dornbirn şehrinde bulunan şehir kütüphanesinin camlı alanını dışardan saran dikdörtgen seramik plakalar, kütüphane raflarında duran kitapların yerleşim şekillerinden yola çıkılarak tasarlanmıştır. Farklı bir dış cephe kurgusu oluşturulan seramik modüller, çelik profillerle desteklenerek

yerleştirilmiştir. Seçilen doğal renk hem mekâna aydınlık vermiştir hem de doğayla uyumlu bir diyaloga girmiştir (Resim 26).

Resim 26. Dornbirn Kütüphanesi, Almanya (URL-24)

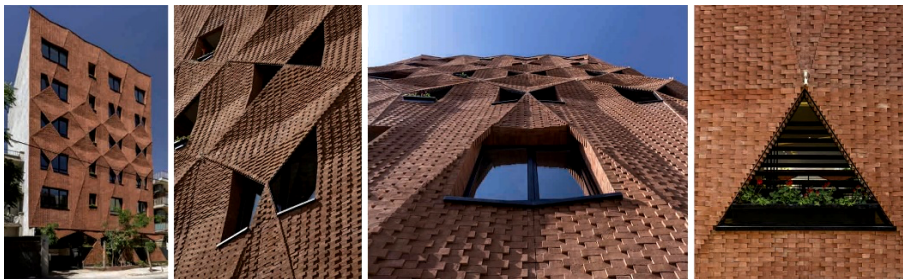
Amerika Birleşik Devletleri Florida Eyalet Üniversitesi Sarasota, FL’de bulunan Ringling Sanat Müzesi’nin yanına yapılan ek binanın dış cephesi tamamen seramik modüllerle kaplanmıştır. Asya Sanat Merkezi olarak adlandırılan bu ek bina, eski binanın yanına yapılmasıyla özel tasarımı yeşil sırlı seramiklerle aykırı bir görüntü oluşturmuştur (Resim 27).

Resim 27. Ringling Sanat Müzesi’nin Yanına Yapılan Ek Bina, ABD (URL-25)

Terakota tuğlalardan iç-dış bükey geometrik yüzey düzenlemesiyle montajı gerçekleştirilen mimari yapı, İran Tahran’da bulunmaktadır (Resim 28).

Bu yapıda; ana hatlarının minimal bir tarzda tasarlandığı, origami tekniğini anımsatan, iki boyutlu bir yüzey uygulaması ile yapının dış cephe kaplamasına üç boyutlu bir hareket kazandırıldığı gözlenmektedir. Geometrik şekilli üç boyutlu terakota uygulama, hacimsel ve dokusal olarak küçük piksellerden oluşan tek bir yüzey etkisiyle binanın dış cephesine uygulanmıştır (URL-4).

Resim 28. Terakota tuğlalardan Dış Cephe Kaplama, Tahran, İran (URL-26)

SONUÇ

Her disiplin ve her yeni dönem kendi düzenini, yeniliklerini, kural ve işleyişlerini beraberinde getirmektedir. Küresel bağlamdaki yeni dünya düzeninde, modernist yaklaşımlar kimi zaman sınırları zorlamakta kimi zaman da kitlesel olarak yoğun bir estetik haz uyandırmaktadır. Mimaride biçimsel arayış, belirli bir düşüncenin yapı malzemesine aktarılması, teknik bağlamdaki olanaklarla verilen biçim aracılığı ile mümkündür. Tasarımda kullanılan malzemeyi, malzeme olmaktan çıkarıp onu bir anlatım aracı haline getirmek tüm mimari tasarımların amacıdır. Mimar; düşünceden hareketle, biçime varır. Soyut düşünce, mimari üründe somutlaşır ya da somut biçimden, soyut düşünceye varma süreci ve somut biçimin gündelik hayat içinde anlamlandırma süreci olarak devam eder. Bu bağlamda, dış görünümüyle bir yapının simgesel değerleri aktarması ya da analogi (benzeşim) ilişkisiyle onları betimlemesi gibi unsurlar ortaya çıkabilir. Analogi figüratif olabildiği gibi çağrışımsal da olabilir (Uç Zeytün, 2014: 112).

Bu çalışma kapsamında, modernite sürecinde mimari alanda, yaratıcılığın ve artistik uygulamaların ön plana çıktığı sıra dışı örnekler üzerinden incelemeler yapılmıştır. Örneklerde incelenen mimari yapıların seramik malzeme kullanılarak nasıl tasarlandığı ve uygulamaya geçirildiği, seramik sanatının artistik boyutunun mimariye olan yansımaları açıklanmıştır. Modern mimari yapılarındaki dış cephelerin, sanat seramiğiyle nasıl harmanlandığı ve bir bütün olarak hem form hem de malzeme açısından nasıl kullanıldığı araştırılarak uluslararası mimari örneklerin görselleriyle desteklenmiştir. Özellikle Uzakdoğu ülkelerindeki görkemli devasa binalar biçimsel olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda; başta Çin Halk Cumhuriyeti, Güney Kore, Brezilya, İspanya, Amerika, Almanya, Portekiz, İtalya, Japonya, İran olmak üzere uluslararası çağdaş mimari yapıların seramik formların biçimlerinden analogik olarak yola çıkarak tasarlanması ve artistik dış cephe seramik kaplaması olarak tasarımın ön planda tutulduğu uygulamalara yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar ve incelenen örneklerin sonucunda; modernist mimari yaklaşımların, seramik sanat alanı ile multidisipliner ve analogik bir şekilde çalışarak birçok farklı uygulamaya öncülük ettiği görülmektedir. Mimari yapıların estetik açıdan önemi; tasarım, uygulama, üretim süreci ve malzeme birlikteliği ile yapılarda kullanılan malzeme seçimi ve bütünlüğünün sağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. Araştırma çerçevesinde verilen örnekler incelendiğinde mimari yapıların inşa edildiği bölgelerin kültürel değerleri, bölgenin özelliğini yansıtan içeriklerin biçimsel olarak ve malzeme kullanımı ile çoğunlukla ilişkilendirildiği de gözlemlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında seramik sanatı ve mimarlık alanlarına, bu iki alan arasında örneklemeler üzerinden yapılan çıkarımlara, analogik bir yaklaşım ile bakılmıştır. Analogik düşünce, yaratıcılığın temelini oluşturmaktadır. Bu bakış açısı, problemleri çözmeye, disiplinler arasında bağlantılar kurmaya ve bu ilişkilere orijinal çözümler bulmaya yardımcı olabilir. Multidisipliner etkileşim ile sanatsal bir üretim malzemesi olan seramiğin modernite sürecinde mimari alanda gerek yapı biçimleri gerek de dış cephede kullanılan artistik bir yüzey kaplaması olarak ele alınması bu çalışmanın temelini oluşturmuştur. Biçimsel olarak sanat alanında seramik formlar ile benzerlik gösteren mimari yapılar incelenmiş ve örnekler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Sanatsal bakış açısının, mimari oluşum sürecine yansımaları ve disiplinlerarası etkileşiminin nasıl olduğu konusunda literatüre katkı sağlamaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Bann, S. (2007). *Ways Around Modernism (Theories of Modernism and Postmodernism in the Visual Arts, Volume:2)*. New York: Routledge

Baudrillard, J. (1987). *Modernity*. Canadian Journal of Political and Social Theory / Revue canadienne de theorie politique et sociale, Volume XI, No 3, s.63-72

- Benjamin, A. ve Rice, C. (2009). *Walter Benjamin and the Architecture of Modernity*. Melbourne: re.press.
- Crouch, C. (1999). *Modernism in Art, Design and Architecture*. New York: Palgrave Macmillan
- Dal, M. (2020). *Geleneksel ve Çağdaş Mimari Yapılar Üzerine Akademik Çalışmalar*. Ed. Dal M. Ankara: İksad Yayınevi, s. 1.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. (2008). Modern mimarlık. İstanbul: Yem Yayın: 38, Cilt 2, s. 1089.
- Heynen, H. (1999). *Architecture and Modernity A Critique*. Cambridge: MIT Press.
- Hvattum, M. ve Hermansen, C. (2004). *Tracing Modernity Manifestations of the Modern in Architecture and the City*. London: Routledge Publishing
- Özbudak Akça, Y. B. (2011). *Mimarlıkta Genel Estetik Değerlendirme ve Çağrışımsal Anlam: Bir Araç Olarak Analoji*. Ankara: Yayınlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s.5-25
- Özyalvaç, A. N. (2013). “Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye”. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi. (1), s.294-306
- Pohl, G. ve Nachtigall, W. (2015). *Biomimetics for Architecture & Design-Nature-Analogies-Technology*. Switzerland: Springer International Publishing
- Ponsi, A. (2015). *Analogy and Design*. ABD: University of Virginia Press.
- Toy, S. ve Yılmaz, S. (2009). “Peyzaj Tasarımında Biyoklimatik Konfor ve Yaşam Mekanları İçin Önemi”. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 40 (1), s.133-139.
- Uç Zeytün, B. (2014). *Mimari Tasarımda Biyomorfik Yaklaşımlar*. Lefkoşa: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s. 3-20

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Resim 1, URL-1: <https://bit.ly/37rVEv4> (Erişim Tarihi: 02.11.2020)
- Resim 2: Betül Aytepe Serinsu Kişisel Fotoğraf Arşivi
- Resim 3: Betül Aytepe Serinsu Kişisel Fotoğraf Arşivi
- Resim 4, URL-2: <https://edition.cnn.com/style/article/china-weird-buildings/index.html> (Erişim Tarihi: 07.12.2020)
- Resim 5, URL-3: <https://bit.ly/37tbuWy> (Erişim Tarihi: 03.11.2020)
- Resim 6, URL-4: <https://www.globaltimes.cn/galleries/2122.html> (Erişim Tarihi: 13.01.2021)
- Resim 7, URL-5: <https://www.youtube.com/watch?v=25eI-bpZJ94> (Erişim Tarihi: 10.01.2021)
- Resim 8, URL-6: <https://za.pinterest.com/pin/529806343658921148/> (Erişim Tarihi:22.01.2021)
- Resim 9, URL-7: <https://www.youtube.com/watch?v=qAsrGbAMUBY> (Erişim Tarihi:10.01.2021)
- Resim 10, URL-8: <https://bit.ly/3qBPro3> (Erişim Tarihi: 11.01.2021)
- Resim 11, URL-9: <https://www.arch2o.com/incheon-tri-bowl-iarc-architects/> Erişim Tarihi: 14.01.2021)
- Resim 12, URL-10: <https://bit.ly/3dtVBTd> (Erişim Tarihi: 20.01.2021)
- Resim 13, URL-11: <https://bit.ly/3kfzr8Z> (Erişim Tarihi: 09.01.2021)
- Resim 14, URL-12: <https://bit.ly/3qzmr0c> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)

- Resim 15, URL-13: <http://www.cumella.cat/ceramica-aplicada/gelosies/> (Erişim Tarihi: 18.11.2020)
Resim 16, URL-14: <http://www.cumella.cat/ceramica-aplicada/gelosies/> (Erişim Tarihi: 10.11.2020)
Resim 17, URL-15: <https://bit.ly/37w3OCR> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
Resim 18, URL-16: <https://bit.ly/3aAtsbo> (Erişim Tarihi: 19.11.2020)
Resim 19, URL-17: <https://bit.ly/3s2icdI> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
Resim 20, URL-18: <https://bit.ly/3kfzKAF> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
Resim 21, URL-19: <https://bit.ly/3kfzKAF> (Erişim Tarihi: 20.11.2020)
Resim 22, URL-20: <https://bit.ly/2NFN1WK> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
Resim 23, URL-21: <https://bit.ly/3aBxJLT> (Erişim Tarihi: 19.11.2020)
Resim 24, URL-22: <https://bit.ly/2OSLD3L> (Erişim Tarihi: 15.11.2020)
Resim 25, URL-23: <https://en.wikiarquitectura.com/building/villa-nurbs/#villanurbs17> (Erişim Tarihi: 13.11.2020)
Resim 26, URL-24: <https://bit.ly/3scwWGT> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
Resim 27, URL-25: <https://bit.ly/3pE2uE2> (Erişim Tarihi: 11.01.2021)
Resim 28, URL-26: <https://bit.ly/2M3NZeY> (Erişim Tarihi: 12.01.2021)

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- URL-1 <http://wikimapia.org/31530315/Buan-Celadon-Museum> (Erişim Tarihi: 16.11.2020)
URL-2 <https://www.ceramicarchitectures.com/obras/spanish-pavilion-expo-2005/>
(Erişim Tarihi: 16.11.2020)
URL-3 <https://www.art50.net/lizbonun-isigi-renkleri-museum-of-art-architecture-and-technologyde/>
(Erişim Tarihi: 07.12.2020)
URL-4 <https://cfileonline.org/architecture-woof-shadow-pixelated-origami-brick-pattern/>
(Erişim Tarihi:11.01.2021)